

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VIII

Barcelona 31 Octubre de 1914

Núm. 365

UN VEÏNAT

SUMARI

Un veïnat, per BELLAFILA.

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai, per L'HOMED'AVUI.

La neutralitat, per JOSEP M.ª RUIZ MARENT.

Poemes de Francesc Sitjà.

Lletra VIII, per JOSEP LLEONART.

De quan era nin, per JOAN ROSSELLÓ.

Mirando hacia adentro.-El ideal nacional, per ANGEL RUIZ Y PABLO.

L'Escola de Veterinaria, per R. TURRÓ.

De la premsa

Catalanisme Econòmic.-El projecte de dipòsits francs.

Per a després de la guerra, per R. RUCABADO.

Informació

En el Centre de Dependents.

El Manifest dels intel·lectuals anglesos.

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

La casa núm. ** del carrer *** és un veritable model de germanofilia, i la recomano a tots els admiradors del gran país del cor d'Europa. Que el jaumí, en passar-hi per davant, la trompetegi; el jovincel que ha estat pensionat a Alemanya que la decori, en la imaginació, amb llorers retallats en formes rodones; que'l baiet militarista fill d'una portera castellana, atàvic d'un Carles V, senyor d'Alemanya i les Espanyes, deixi de ratllar-la amb guix blaníssim o carbó cantellut.

Passarem revista, acuitadament; al repertori masculí de la casa. Al principal hi viu un rendista d'edat, xaruc, que acaba la vida en un ambient semiconventual. Es edificantíssim; està suscrit a moltes revistetes piadoses. Surt de casa només per anar a missa, ploriqueja a les postes de sol i té por de terribles manobres imminents de la masoneria. Aquest senyor està cregut que l'Emperador de Alemanya és secretament catòlic, que Bèlgica està en mans de la secta, com ho demostra l'ésser ministre en Vandervelde, i que'l Papa actual és aquell de la «Religio depopulata». Quan es mira al mirall està gairebé segur que s'acaba el món.

Al primer, primera, hi viu un senyor també d'edat; però aquest és castellà— havia estat delegat d'Hisenda no sé aon; —és un home irascible, cara vermell, que pica a terra amb el bastó; diu paraules groixudes quan es baralla amb la seva dona, que és un carmel·lo, i s'expansiona, tractant-los de tu, amb els cobradors de tramvia, oficials barbers i l'home de les cadires metàl·liques del Passeig de Gracia, maldament el darrer tingui el

costum de llisejar fi i cautelós com una ombra. Aquest senyor exdelegat, no pot perdonar Gibraltar, la vinguda de Napoleón i l'«Armada Invencible», Diu que són ferides «que aun sangran». No cal dir que també és d'aquells que es despengeñ amb allò de la «pèrfida Albión» llençant guspises d'un silex prehistòric.

Al primer, segona, hi hà dos jovenets, fills de mare viuda, que són molt decadents, considerablement decadents. Estàn magres, ullerosos, i és decandeixen de tant que s'enjeguen; d'aquí deu anys se sentiràn de la mèdula. Roben a llur mare; i fan estrai, amb segetes daurades, en el sexe delicat de categoria venal. A estones, juguen en cambres clandestines. Aquests són partidaris d'Alemanya, perquè «Alemanya representa l'autoritat». Els dos jovenets no reconeixen autoritat religiosa, ni n'obeeixen de moral, i tant com poden frustren la civil. Perxò, com aquell qui no tenint Deu necessita un totem, llegeixen a el «A B C» en J. J. Cadenas, que'ls infón la mica d'afirmació necessaria per l'ànima més descosida.

Al segon, primera, hi ha un senyor que, l'any 70, essent una criatura, era galòfil, segur que Napoleón guanyaria, com tothom a Barcelona; la victoria alemanya li obrí els ulls; d'aleshores ençà que s'ha estudiat memories dels hèroes alemanys d'aquella epopella i n'ha repassat els mapes i gràfics: ha près una «Fraulein» per les nenes; ha enviat els nens a Colonia, després del batxillerat; es vol fer fer una torreta de ciment armat i fins arriba a portar un capell verd de caçador amb una plometa. Aquest home necessita absolutament el triomf

dels alemanys. A la seva edat ja no's podria posar a beure «whisky» o permetre's un viatge galant a Marsella, com li tocaria fer, en son juí, si la seva opinió tornava a fracassar.

Al segon, segona, hi ha un matrimoni jove, nou-vingut d'una ciutat industrial catalana. Ell porta capell dur i negre, vestit blau acer i corbata «pala» de color «tango». Aquest home sent una irritació instintiva contra el sentit aristocràtic anglès i la ironia francesa. Perxò ell, que no sab l'alemany, ni llegeix llibres, que menja en samarreta i surt al carrer amb l'escradants a la boca, diu que l'ha fet germanòfil una raó, per ell totalment misteriosa: la cultura alemanya.

Al tercer, primera, hi ha un concho lleig, descoratjador, que viu amb dues germanes lletges, descoratjadores. Aquest home anà a Italia, i la terra de la passió no li somrigué ni amb una aventura. Anà a París, lloc on tothom s'estima, segons l'infal·lible concertant que acaba el primer acte de totes les operetes, i ningú—si es perdona el mot brutal—li va dir ase ni bestia. Però va anar a Munich i allí, o delícia, va ésser empaitat! El triomf de Alemanya serà per ell el triomf de l'amor.

Al tercer, segona, hi ha un senyor de bon regent meticulós: ni una brossa. No surt més que a les tardes, per a evitar les cambres que piquen catifes. Quan torna a casa, la porta no és oberta sinó dos dits, i una mà servil li allarga un respall. La porta es tanca de nou: el senyor es respalla en el mateix replà, la porta s'obre, i el senyor entra finalment a casa seva. És l'home de les candidatures administratives, de l'aigua mineral i de la sopa de farigola amb un ou. Aquest senyor diu que entre la vida que brogeix i la organització que pacifica, està per la organització. És germanòfil perquè la quadrícula, segons ell, és la seva emoció més metafísica.

Als quarts pisos hi ha dos catalanistes de la «Lliga». L'un és germanòfil, l'altre dels aliats. Aquell és advocat, aquest és arquitecte. Havent dinat, prenen cafè l'un a casa de l'altre, i discuteixen. Un mateix ideal els mena per camins diversos; són joves, i no perden l'esperança de veure la gloria internacional de Catalunya. L'un vol l'afebliment de França,

que consenti l'ideal d'una Magna Espanya, governada amb un ample sentit federatiu, expansiva i de tres idiomes. L'altre vol també aquesta Magna Espanya, creació de l'esperit català, però vol que, mentre duri la nostra etapa previa de intensificació, continui prestigiosa davant nostres ulls la perfecta equació anglesa de l'autoritat i la llibertat, i regeixi el món la simpatia anglesa per les petites energies naixents.

També creu que, si triomfaven els alemanys, amb la falta de tacte polític que, segons ell, els caracteritza, acabarien per centrar la França al Sud, abraonant-nos-la, com qui diu. Debatem, criden una mica, i acaben parlant amb emoció de la futura Barcelona, obra dels nostres hòmens, o recordant alguna elecció on foren interventors plegats.

BELLAFILA.

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai

OCTUBRE 1914

Alguns esperits previsors ens parlen dels perills de deixar-nos dur per motius sentimentals al judicar la guerra.

Jo els replicaria:

—Voleu dir que el perill no hi és en la vostra actitud de homes pràctics?

* *

Un error de caixa me feu dir: El triomf és de l'ordre i de l'autoritat alemanya.

Calia que digués, simplement:—El triomf és de l'ordre i de la autoritat.

Tenint, però, molta cura de no jugar amb el sentit d'aquestes paraules i evitant la facilitat botiguera de confondre l'ordre amb els agents de policia i el principi de autoritat amb el senyor Lacierva.

* *

Els comentaris dels periòdics francesos, fins els millors, revelen, una profunda i essencial incomprensió del nacionalisme.

* *

Potser enlairem els alemanys massa depressa a la categoria de mestres.

I si no més fossin catedràtics, amb tota la pedanteria burocràtica del càrrec?

* *

Si l'argumentació de les Universitats alemanyes ens arribava a convencer de la necessitat de la guerra, no assoliria dur-nos cap convicció de la moralitat de la guerra.

* *

La força que ultrapassa els seus límits per invadir els del terror, no devé ja, per aquest fet, una confessió de feblesa?

* *

Els alemanys, als quals escapen els més delicats matços de la civilització, no saben lliurar-se de l'impudor de l'heroisme.

* *

Es revoltant el provincianisme de tots aquells qui voldrien emmotllar-nos a la faisó d'un altre poble.

Es amb les nostres virtuts que hem de forjar-nos la nostra vida. Acceptar la condició de província és renegar de nosaltres mateixos.

* *

Tampoc ha de ser-nos grata la industrialització de la invenció llatina.

* *

Aconsola retrobar a França l'endemà mateix de l'èxit de tots els exotismes el pur esperit de Corneille que resplendeix en els anònims lluitadors i en les anònimes i nobles dones franceses.

Bé poden dir-se, com els heroics corneillians hereus de la llatinitat qui transmeté a la Galia aquest esperit de sumisió civil, vencedor de l'individualisme, que guanya la nostra admiració i les nostres lloances.

* *

Els mateixos que ara protesten de l'acció dels governs de França i Anglaterra contra les cases alemanyes esta-

blertes en els respectius païssos, són els que censuraven la passivitat oficial davant els advertiments de L. Daudet en *l'Avant Guerre* i de Louis Bruneau en *L'Allemagne en France*.

* * *

L'estudi de Mr. Boutroux a la *Revue des Deux Mondes*, val per un acte de

justícia que redimeix moltes injustícies apassionades d'aquests dies.

* * *

La literatura poètica al voltant de la guerra, donarà copiós material pel diccionari de llocs comuns.

L'home d'avui

Es tot això un altre vot a la neutralitat forçosa.

* * *

I per si algun altre n'hi mancava, les manifestacions del Sr. Cambó a un distingit periodista, que s'encobre sota les inicials «X. Y. Z.» que hem vist a *La Veu de Catalunya*, la passada setmana, ens afermen més en el nostre estat d'espectació davant de la guerra, i ens obren el cor a l'optimisme.

Se refereixen a l'Exposició d'Indústries elèctriques, i contra el parer de molta de gent, afirma el Sr. Cambó, que tant bé coneix l'assumpte, al qual s'ha transubstanciat, que—«la situació creada pel conflicte internacional no ha portat cap dia de retràs en la marxa dels treballs que havíem previament fixat». I segueix dient el senyor Cambó: «Estem ara en un període de preparació en que la feina que es fa no és de soroll; no és de omplir les columnes dels diaris amb noves i excitacions. Però es potser la més important; callada, però acorriolada i seguida, del seu acert ne depèn l'èxit de la Exposició. Tinc la seguretat que cap dels grans Certamens universals celebrats en els darrers vint anys, ha tingut, als nou mesos de preparació, tan avençats els seus treballs com els de la nostra Exposició».

«A l'acabar la guerra, Espanya, i especialment Catalunya, tindran necessitat de demostrar als consumidors estrangers el progrés de les seves produccions de tota mena».

«En quant a l'èxit de la Exposició Universal, també han de contribuir-hi les actuals circumstancies. Serà la de Barcelona la primera Exposició Universal que's celebrarà després de la guerra, i havent declarat Espanya, la primera, i havent mantingut la neutralitat en el conflicte, estarà en condicions especials per a oferir als pobles un oreig de pau i restauració, un camp més gloriós i humà que el de la batalla on lluitar i vèncer, un camp on per primera vegada, potser, després de la guerra podran estrènyer-se les mans els que avui s'abraonen com enemics».

Més bella perspectiva no pot dilatar-se en els destins immediats de la patria.

Es a nosaltres a qui correspon ara, amb perfecte i cabal judici, obrir el camí més ample pel nostre ressorgiment, sense obrir abismes que aturarien inexorablement la nostra via.

JOSEP M.ª RUIZ MANENT

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

La neutralitat

Sembla assegurada la serenitat col·lectiva d'Espanya, resultant del contrapès de sentiments que a molts col·loca enfront d'altres.

L'apassionament de germanòfils i francòfils amb derivacions adjacents a aquests ultims; no'ns han dut més qu' a una estimable proposició, que és resolta en definitiva per la neutralitat més soluta.

Prova en són els diaris estrangers que s'ocupen de l'opinió espanyola en els presents moments.

Els francesos ens diuen amics, i els alemanys, en els darrers dies, ens tenen en igual consideració, si judiquem per la premsa alemanya, agraint l'hospitalitat dispensada als súbdits germànics que estan entre nosaltres com si fossin turistes.

La guerra de la *nota*, que's fan mutuament les embaixades i consulats generals, revela que la balança de simpaties està en el seu just.

Sols el poc patriotisme d'un home, els esforços del qual ha sancionat el poble amb la agressió i amb la crisi més fonda del seu partit, ha maldat i malda encara per juntar a Espanya a la seva ruina, que no altre cosa seria en les actuals circumstancies, l'aparició dels nostres regiments de dragons i la nostra infanteria a la vanguardia.

Les demostracions d'Espanya neutral, que adquireixen cada dia més vigor, no són més que el triomf del criteri que tant clara i magistralment exposà En Cambó en els seus articles de *La Veu de Catalunya*, al començ de la campanya.

Es la neutralitat, no com lliure orientació volguda amb preferència a un altre criteri, que haguéssim pogut escullir. No és la neutralitat d'Itàlia, amb perfecta llibertat per a triar la pau o la guerra.

Es la neutralitat obligada, de la qual reconegué el Sr. Maura fa pocs dies, que és «impossible» sortir-ne. Abans En Cambó ho deia cruament, amb llibertat, a tota Espanya, intentant un fals amor

propi fer el buit al voltant de ses paraules.

Recordeu ço que exposàvem en el nostre darrer article en aquestes columnes.

Després de aquell buit que'ns semblava haver-se fet a les paraules del leader de la Lliga Regionalista, ha vingut la reacció, i ben pocs periòdics han deixat de comentar els articles esmentats del portaven del Regionalisme, i amb rara unanimitat, seguint el criteri a ells conforme.

* * *

Un nou fet, que sols cal exposar, és el possible fracàs de l'expedició militar de Portugal. Una extranya revolució en la qual han pres part els alumnes d'infanteria, algunes forces de l'exèrcit, els monàrquics i els sindicalistes i anarquistes, ha demostrat a aquella nació ibèrica, que no val ja el viure per servir a nacions estrangeres.

Tot esforç, exigeix com a precedent una raó d'interès: però sobretot una mida de possibilitat.

No és sinó follia, que, qui no té ni exèrcit, ni esquadra per a protegir la propia iniciativa, improvisi forces per a protegir la casa d'altri.

Són aquells esdeveniments una lliçó per a nosaltres.

Debades intentava Portugal ingerir-se en els assumptes europeus.

Debades ens en preocupàvem, ara, nosaltres.

Una protesta del poble portugués ha posat en compromís la temptativa.

Una protesta, no sols del poble, sinó de tot hom conscient, és ja protesta viva contra tot intent d'intervenció, entre nosaltres.

En mig del ressorgiment de la nostra marina, de guerra, i amb un exèrcit que sols espera un home enèrgic i de gran talent per a girar l'actual organització de les forces, de dalt a baix, fóra una nova dilació per a l'imprescindible completa defensa de Espanya i els seus camps d'influència.

Poemes de Francesc Sitjà

ODA

A Narcisa Freixas.

Anima, canta el triomfar dels dies
il·luminats d'una alegria immensa,
il·luminats d'una claror qui brolla
de cels i terres!

Pura la joia de florir s'abranda
davall les altes serenors, i en l'aire,
vaguen aromes qui els alens retornen,
o Primavera!

O Primavera, qui les roses clares
dus als jardins qui encare diamantegen
de l'abrilena festa incomparable
d'aigues sonores!

O Primavera, a les dolçors propicia,
torna als quintars qui les demores bornen,
pels qui d'Amor s'abrusen en les pires,
càrmens ubèrrims!

Dóna la fresca verdejanta ombrel·la
de branques joves a la núa estàtua,
qui rememora eternalment als homens
la gracia antiga!

Dóna a les aigues l'abundor cantanta
per estimbar-se en les cascates fèrvides,
i la tendresa d'un sortat idil·li
a les fontanes!

Posa la suau color esmaragdina
de l'herba nova en l'aspretat dels margens!
I en vesperal divagació, celisties
dóna'ns per guía!

Porta als vinyars l'ufana prepotenta
per engendrar una collita magna!
Llarg és l'Hivern i mai voldrem que restin
buides les copes!

Pròdiga mare de rialles vives,
òbre'ns el cor al paradís dels somnis!
Dóne'ns la sava qui ens floreixi hèroes,
O Primavera!

SONET ESPIRITUAL

A Maria Mercè Codina de Petit.

Se perd als cims meravellosa encara
la foguejanta rosa del ponent.
Un gran silenci el paissatge amara,
i sobre el món són els estels d'argent.

Dormen les aigues. Una essencia rara
ompla els espais d'una dolçor morent.
Dormen les branques fressejant suara
al pas melòdic i gojós del vent.

Més l'esperit qui en el repòs s'aviva,
rompent el llaç qui el lassa i encativa
volada emprèn ubriagat d'anhel.

Va, com l'ocell de sobte lliberat,
fendint ardidament l'immensitat,
bell sobre el món com el més bell estel.

UN OCELL

A Josep M.ª Petit.

Dalt d'un branquilló
un ocell hi ha
salta en la frescò
i es posa a cantà.

De sobte té pô:
reülla i se'n va
fendint la blavó
del dematí clà.

L'arbre n'és restat
tot meravellat
d'aquell cant tant breu,

i l'ocell ja es perd
que el brancatge verd
encar li fa adeu.

PRIMERA PAGINA

*Pel llibre «Intermezzo Galant»,
de Josep M.ª López Picó.*

Florimel, jo no veig ta cabellera blonda!
Dorms com la bella al Bosc, o ja ets morta d'amor?
Com les roses d'Abril fores clara i joconda!
Florimel, les abelles, sens tu, com han dolçor?

Sobre l'arc del portal d'aquest palau galant,
amb roses de l'Abril vull inscriure ton nom,
perquè aprenguin les belles que les amors se'n van
sense que els ulls ho vegin ni el cor sàpiga com!

Cada una passarà de vosaltres, dejús
la frescor de les branques d'aquest jardí profús,
Cada una de vosaltres escoltarà el sospir
del trobador qui rima dolçament enllunat.

O, quina girarà la faç de rosa i lllir
vers els llavis galants qui tant bé saben dir
que és un beire l'amor que cap set l'ha buidat?

GOETHE RETROBA L'AMADA

A Josep M.ª López Picó.

Anava Goethe un dematí d'hivern
en l'ampla capa envolcallat. El cel,
brillava clar amb claretats de gel
sobre el paissatge qui era sol i vern.

Passà el poeta amb un cremar intern
d'amorós foc i punyidor anhel.
Begut havia el glop de mel i fel,
qui el voler d'hom torna sublim i etern?

De sobte en un tombant, o flor d'encís!
surgí l'amada amb un beat somrís,
vestida, com l'hivern, d'una alba vesta.

Goethe la capa obrí i estengué el braç.
Mes, cobrint-se altre cop, desvià el pas,
amb l'ànima cantant d'extranya festa.

LA DAMNACIO DE RICHARD WAGNER

UNA MOSCA

*A Jaume Pahissa.**A Josep Carner.*

Anava Richard Wagner pregonament absort
per una via d'arços devora la mar blava.
Passà fregant sa testa una au qui així cantava
amb una veu humana, sublim: Iselda ha mort!

Aprés d'oïr l'anunci Wagner devingué estort.
O quin suprem horror aquella veu deixava!
La mar, agegantant les ones, udolava.
Un gran vaixell tot negre, al lluny, cercava el port.

La veu anunciadora, muntà del llunyadar
dels segles esvanits? O Iselda, o lliri clar,
o blonda enamorada del Cavaller Tristany,

Wagner obrí son cor al bleix de ta agonía!
I l'au del cant sublim, son esperit prenía
per fè'l volar tot temps amb un amarg afany.

En el matí d'or
el rosé ha florit,
el rosé petit
vora del gran llor.

En la calma d'or,
plena de neguit,
una mosca ha eixit
del pregón del llor.

Sobre una carnal
rosa esculptural
el vol ha plegat.

I el llor verdejant
branda triomfant
com sobre un pecat.

UNA ONADA

UN PI

*A Joaquim Montaner.**A Joan Maragall.*

Com un pit turgent
t'alces sobre el mar.
Veus la platja ardent,
però ets lluny encar!

Ara et besa el vent
amb un foll besar.
Neguitosament
va empenyen-te el mar.

Del sorral ja aprop,
te llença d'un cop
rebaten-te amb furia.

I exhala un gran bleix,
com aquell qui deix
un pès de luxúria.

Solitari vius
en eix erm paratge!
buit d'ocells i rius
és tot alt brancatge.

Però al sol tu rius
ubriac de coratge,
i més encar rius
sota el torb selvatge!

Al cel vas alçant
ta copa fragant
i en la llum t'encantes.

En mig d'eix desert
on la vida es perd,
tu la vida cantes!

UN CABELL

SONET DE TARDOR

*A P. Prat Gaballí.**A Eugeni d'Ors.*

Qui sab per quin fat
l'oreig tot jugant,
cabell rossejant,
a mi t'ha portat!

T'he vist tremolant
inquiet, afollat!
Potsé un bes aimant
t'havía arrencat!

Potsé un tràgic dol
o un greu desconsol
menà la mà fera

dins el bosc sagrat,
dins l'hort embaumat
de la cabellera!

Or autumnal daurat els vers qui moren
dins la serena d'un capvespre d'or!
Melangiosos els fullatges ploren
i un marbre antic somriu entre llur plor.

O marbre antic d'una blancor perduda,
dòna superba i núa als ulls mortals
qui romangueres a tot hora muda
fins en l'esclat dels jorns primaverales,

ara somrius al plor de ço que fina
vora la teva nuditat divina,
vora el miracle august de ta bellor!

O dòna viva de mon viu amar,
tu que ets més bella que aqueix marbre encar,
tindràs somriures vora ma tardor?

COMARE VESPA

A Pau Gargallo.

Comare Vespa té per demora un obscur
i rònc casolot dels afores, i viu
de punyir, i avivar tot verinós caliu.
I ella camina lenta cercant l'ombra d'un mur.

Comare Vespa, — on les alegres comares
triuen i canten com un dematí d'Abril —,
apareix tota negra, silenciosa i subtil.
I moren les cançons i les rialles clares.

Comare Vespa parla molt baixet i amb dolçor.
Coneix Dama la Mort, coneix Micer Amor,
mes ni morir ni amar li plau veure en el món.

Son gaudi és el torment dels cors qui s'eternisa.
Son pler és, sota el sol, tornar la vida grisa.
Llucifer és en ella, invisible i pregón.

LLETRA VIII

A Xenius

Figureu-me encara sobre l'alta via de
l'escullera nova. Passem l'avant-port
amb els ulls, saltem el port, massa des-
guarnida la seva magestat de naus, i
t'ens encares tu, ciutat que em tens el
color de casa.

Deia de mi: Ciutadà dels llocs ele-
mentals i casolà de la ciutat. Tornant
una mica infants (finalment la meva....
teoria poètica es funda tota en un gaudi
dels sentits que somou l'esperit, en una
sensualitat de bon llinatge) el davant de
la ciutat, des d'aquest mirador entre
aigua i aigua, se'ns afigurarà un primer
terme de quartels (aquell conjunt de ca-
ses en quadrat, plenes de obertures) i
un segon terme de campanars propers
sobrepujant-les; el tot amb un tò de
pedra ombriu, sinó els espais entremit-
jos, on hi ha com una atmòsfera de pols
d'or que s'hi ajoqués. Del tò general
ombriu el sol de la tarda tardoral en fa
clarejar alguns cims de cases i les are-
tes dels coberts en volta dels magatzems
del port. Per algú indret una fumera
d'industria, lenta, contribueix a aqueix
ser vaporós: vapors de llum, vapors de
fumeres, vapors baixats del cel, ser va-
porós que anc que no deixi forma en
l'espai és noresmenys essencial a la faç
de la ciutat, és, potser, la seva expres-
sió.

Jo, amic Xenius civilíssim, jo, ciuta-
dà adoptiu dels llocs elementals; sé que,
en virtut de tal ciutadania em tinc de
sentir (no traspassem de les sensacions)
més congenial amb la ciutat futura; rica
d'espais, enjoiada d'aigües i arbres, de
bells perfils, encelada, amb racers per
tancar-s'hi sense opresió, amb esbarjos
per vagar-hi sense destorb: la que ens
preparen gent amada. Però la claror de
casa que té l'orient en els meus dies de
nin me la serven aqueixes pedres em-
morenides, espiritualitzades de vapors
somrients i pensatius, de llum i de fu-
merola.

Com si l'instint es deturés damunt de
l'ombra de les muralles que ja no hi són

aquest color, o, més propiament, ex-
pressió *de casa* estimada al nin que dorm
al cor de la nostra virilitat, de cert punt
enllà sembla aigualir-se.

Claror de les tardes de nin, color de
casa, ombra i sol d'uns cancells avials
que encara viuen més en l'esperit que
en cap forma definida, ara, de peus so-
bre l'escullera nova, mirant-te la cara
bruna, ciutat, mare que meditant som-
rius, soc en comunió amb vosaltres!

No sé com, sempre que penso en la
meva minyonesa, la imagino sota el co-
lor (potser diria millor sota l'expressió)
de la mitja tarda: color d'un pati amb
arbres i claror de torrentol, de casa uns
coneguts de la meva mainadera, per llà
als voltants del Mercat de Santa Cate-
rina, on ella em duia alguna tarda i em
deixaven collir fruites, nespres, em
sembla; color d'un tornar de camins
per la ciutat de la mà de la meva mare,
sortint de la iglesia de la Mercè a hora
baixa; colors que en una Plaça de Medi-
naceli, sense haver-hi palaus, ni senyo-
rial jardí, s'hi respiraven; i un escut de
ciutat preclara amb relleus de soleiet
sobre fons de pedres brunes, que avui
potser dexifraria: Noblesa em ve del
mar. Tot això, que encara no són les

quatre parets, per misteriós secret se'm
lliga amb el sentiment de casa.

I no el color sol, sinó flaire i veus em
fan sentir de retorn a casa al bell en-
trant de tu, Barcelona. ¿La sabeu aque-
lla olor que us restableix a la fina rael
dels vostres dies de minyonesa, quan a
la primera matinada després del retorn
obriu la finestra al cel, i entre el crit de
les sirenes, al aspirar la frescor esban-
didora del ventet prim us sentiu inter-
nament banyat d'una flaire mixta de sal
marina i fum de ferrovia? I, totes hores
que la ciutat i el seu cel es deturin per
a atendre: a la matinada pia, en els si-
lencis plens i acolorits de la tarde del
Corpus, quan el gran cor de la munió
ciutadana es retorna a pureses i encan-
taments de nin, en les festes que armes
i banderes esdevenen pures formes del
sol i del vent i emblemes incondicionals
d'una joia pristina i mai moridora, quan
dorm tot llevat de malesa, no l'heu en-
devinada en el respir trencat del cel la
olor casolana de sal marina que ens fa
presentes les pedres serioses on somriu
l'or?

¡Color de casa de la nostra ninesa!
Color de casa, jo crec que tu no series
sense el nostre mar. Així, amor de nin
i amor d'home, ciutadà dels llocs ele-
mentals i casolà de la ciutat és són fi-
dels tantmateix!

JOSEP LLEONART

Fábrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tecedor i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles
de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antisséptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

De quan era nín

(Acabament)

V

TORDS I ORENETES

*Per Sant Macià
l'oreneta ve
i el tord se'n va.*

Al començar la tardor s'acaben les festes de l'istiu i les alegres veremades. El vi novell bull dins les panxudes botes del celler fosc; dins les vinyes, les serments espampolades i allanguides, roceguen abatudes per la terra humida; en el sementer els arbres s'esfullen poc a poc, esgrogueits; i en els olivars i garrigues els fruits comencen a madurar. Pels canals i per les planes s'hi senten les primeres fredors de la neu llunyana; i se'n van les darreres orenetes cap a les terres calentes i soleioses del migdia. En aquella estació, cada any, els dies de calma i les nits de lluna plena, vénen de les negres i ombrívols selves germàniques els ocells immigradors de l'hivern: el tord i la passera, l'estornell, la cúaroja i el rupit.

Llur cant és monitón, suau i trist, la color fosca, grisenca i apagada, color de temporal, la carn fluixa, la ploma flonja, les formes pesades, l'ala curta i el volar feixuc. La major part viuen solitaris; són molt menjadors, golosos i egoistes, però tranquils, seriosos, treballadors i meditatis com a bons alemanys.

Arriben cansats i morts de fam, amb els peus nets del fanc de la terra abandonada, però conserven la fisomia d'ella, en tot i per tot, així com guarden la de l'Àfrica les aus qui d'allà vénen.

L'orenella, la valsia i el cabot parèixen moretons. Tenen el cap petit i airós, el còs arredonit i de belles formes, les ales llargues i primes, com les veles del barquet navegador, dispostes per volar amb rapidesa, sense cansar-se, les plomes atapides, llustroses i brillants, com els raigs de sol de que viuen. Tenen la carn dura i negra, i el seu cant inarmònic és un giscar aixordador i vibrant. Són aus sobries, fines, esveltes, naturalment elegants, sensuals i amoroses i, tant mal feneres, que sols s'entenen en fer el niu, covar els ous, mantenir les butzeques i... volar, volar sempre, sense ésser útils per rès.

Doncs mirau com és la gent: mentre la festosa i selvatge oreneta és respectada de tothom amb religiós temor, al pobre tord se'l persegueix de mort per tot Mallorca. En vénen molts i se'n tornen pocs.

L'orenella, l'au sagrada d'aquesta terra,

va i ve, i ningú la caça, ni la toquen, ni tant sols la molesten;..... cada parella a l'emigrar ja és un esbart.

Escoltau sobre això antics records: — Devés mitja hora lluny de la possessió on vaig néixer, tirant per la vall amunt cap a tramuntana, hi ha un casal rònec que els anys esbuquen, que en temps passat va ésser l'estatge dels meus avis. Un sigle fa que va quedar mig oblidat i casi desert dins la tanca de sembradiç, entre el vell socam de l'olivar. Sols habitaven la cuina, les estables i els corrals, els pastors amb les ovelles i un jai guardià qui feia l'escudella, traullava ací i allà, i cercava els ous de les gallines. En els alts de la casa hi havia feixos atapaits de llarga palla d'ordi, llegums i grans escampats sobre el trespol per dins les cambres fosques, velles i sense mobles ni cortinatges, com no s'hi comptassen les llargues teranyines que penjaven del sostre. Jo hi anava de tard en tard qualche vegada. Aquella deixadesa i abandó, en la soletat i la foscor de les buides estancies me feia por; per dins els crivells, pels recones i per les traginades, me semblava veure-hi rates, aranyes i dragons. Aviat fugia; sols m'aturava breus moments dins l'ampla sala de davant, la qual tenia les parets crivellades i plenes de taques de les goteres i el sòtil ponxut amb les fustes vinclades, podrides i negres. Era una estancia nua i deserta com les altres de més endins, però clara i lluminosa, de tons grisos, morats o blaus, segons la claror hi feria. — L'ampla finestra estava sempre oberta de bat a bat, perquè les portes eren caigudes, corcades i desfetes pel vent i la humitat. M'hi aturava per mirar penjat del sostre, aferrat en el llenyam gropós, el niu de call-vermell que la oreneta hi feia nou cada primavera a força de picadetes de fanc. — La femella covava, mostrant per sobre el niu el capet negre i airós, de bec curt i ulls brillants. Veient que la mirava, fugia totduna pel finestral obert llençant-se ràpida per l'ample espai, amb giravols i giscos, fins que la perdía de vista entre les altres que, volant lleugeres, formaven un ruixat marejador i alegre.

Cada istiu hi tornava la oreneta, i si per dissort se moria en terra estranya, un dels seus fills, fent parella nova, seguia bastint el niu dins la gran sala.

L'any que feia set portava, de la terra llunyana d'on venia, un miraculós pedrolí que treia de dins l'ull la busca, si per desgracia hi queia.

Tot això me va contar el jai de l'avi ram i l'escudella, i encara em va dir més. Me digué que, trobant-se esclau a Moreria un joveçà, de la seva estimada sabé no-

ves, per un bitllet trobat en el collar de seda d'una orenella qui cada any niava en el sostre de la cambreta de s'anyorada. Set anys va durar el negre cautiveri, i cada any, al brostar les flors, venia del soleiós mitjorn la missagetra portadora de noves esperances, i al caure les fulles se'n tornava, duent-se'n en el collar forces novelles.

Per això estim les orenetes!

Un dia de temporal en va caure una, morta del llamp, sobre la terra humida. Quan me la mostraren ja era ben freda, rígida, amb els ulls closos, les ales mig badades i tacat de fanc i molsa el seu pit blanc.

Mirant-la vaig plorar!

Els tords ja són altra cosa: tothom els vol caçar; el senyor, la madoneta, la gent de feina i els mals-feners.

Si no he perdut el compte, deu anys acabava de complir quan vaig anar per primera vegada al xibiu. Era la nit del plè abans dels Morts; una nit clara, freda i sense gens de vent. A l'atravessar pel sementer, davant la meua vista s'alçaven arrenclerades les negrenques formes dels arbres cimerrats; les grises oliveres i els garrovers ramuts. De tant en quant venien de la mar, esbarts de tords amb vol altíssim, lleugers com orenetes. La suau i argentina claror de la lluna banyava tota la vall, el cel i les muntanyes. Sols se sentia el sò persistent i solitari del reclam del caçador, com modulat i monòton cant de mèrlara, per l'eco repetit. El refilet era més clar i distint així com m'acostava a disforja i negra bubota del xibiu.

L'havien parat a l'alzina més alta i de més esteses branques de tota l'encontrada, vestida i recoberta, des de la terra al cim, amb rames i fullatge tallat dels altres arbres. Sols hi donava entrada un portalet deixat entre les verdes branques. De part de dins, a la claror somorta i groga que filtrava per l'atapait fullam, pareixia un negre i estrany coval, reblit per les altures de degotadiços, color d'escorxa seca, creuant-se en tots sentits. S'alçava des del centre la gran columna mare, qui duia tot el pès.

Dins l'ombra misteriosa d'aquell temple imponent s'hi destriaven els sacerdots druidics, el temps del sacrifici. Damunt la soca augusta, com el Deu sobre l'altar, un vell vestit a l'ample, de grisa cabellera i cara de romà, estesa la mà dreta i l'altra en la boca, servint-li de tornaveu sonava, fent capades, un dolç reclam de plata. Dos joveçans, nets del vell, amb la pallica de boc subjecta a les espatlles i les varques de couro de bou en els peus nus, escoltaven amb religiós silenci el cant meravellós, vagant com ombres mudes sobre la molsa tova, qui apaga de totduna la remor de les petjades. Esperaven atents la caiguda del tord per aturar-lo.

En el fons d'una barraca, coberta de brancam, hi llua l'encesa caliuera de troncs de l'alzinar; allà vaig ajupir-me, glaçat del fret que feia.

Desiara, a estones llargues, dels enganysos finestrals oberts dins les altes rames de l'alzina, queien giscant, agarrotats per les vergues de visc entrecreuades, els pobrets immigrants, els cenrosos tords, que els joveçants amb esment detenen devall els gambaners, i llavors, gaudint de llur desgracia, esclafant-los el cervell els maten, indiferents a llurs dolors i penes.

Se va fer tard, i vaig quedar adormit vore les brases, que la cendra poc a poc tapava, fins que un somni intranquil, amb visions fantàstiques, va despertar-me... dins la meua cambra, plena de sol.

Altres vegades a la matinada, des del planiol de damunt la timba de roquiçar del meu coster, sota el Pinotell del xibiu, aleshores parat i enviscat de fresc, he contemplat l'arribada dels tords immigrants i sempre he vist com venien volant a gran altura per fer-se càrrec de les valls, plans i muntanyes de llur nova patria i sobre esquivar els nombrosos escolls que s'hi troben. — De repent, encativats per la dolça veu del reclam enganyador, giren en sec i se'n vénen, com la satgeta llençada de l'arc, a caure retuts als meus peus, trobant la mort sobtada allà on creien trobar-hi l'escomesa del germà.

Quan els tords se son escampats per planes i muntanyes, garrigues i pinars, comencen a caçar-los amb lloses i a coll.

L'amo, la madona, els missatges, els tafaners, i altra gent de la casa, cada hora baixa, i al sortir el sol tots els matins, estenen la fina tela dels filats d'estopa entre les obertes rames de l'arbre per on s'acollen els tords, guiats pel mal instint, qui els du a la mort inesperada.

A la costa hi havia aquell any molta de oliva, i per aixó els tords s'hi assolaren fent-ne gran destroça; mon pare va resoldre alçar-hi un parany de lleses. El sen Pere Mèl i un altre jornalier començaren la tasca, i en pocs dies en tengueren de fetes més de mil.

El lloser, el sen Pere Mèl, era un etsequiador bon homo ferm, amb cara de pocs amics. Mirar-lo feia por: tenia els cabells negres com el carbó, la pell morena, la barba espessa i mal afeitada, les celles grosses i aspres, els ulls grisosos i fondos, els llavis gruixats, la boca un poc oberta i les dents tant blanques com la mongeta, la veu ben dolça, i, sobre tot, era molt infanter.

Amb ell me n'anava cada capvespre cap a la costa, a fer la volta del parany. Al-

çava davant, davant, les lloses tibes, i treia el tord, qui, golós, a l'anar a menjar-hi el cuc posat sobre la fulla d'eura, era quedat engrunat entre les pedres. A voltes hi trobava ropit o ratolí, i qualque vegada rès. — El lloser, darrera mi les tornava parar, rient dels meus espants i contant-me verbes i passades del temps que era soldat.

«Un dia — em deia — que perseguíem lladres per la Serra Morena, on sempre n'hi ha, va aguarar damunt una timba un cero etxerovit, com qui diu un cabridet dels nostros. — *Mi capitàn, ¿que li tiro?* — vaig demanar totduna, apuntant-li amb el fusell.

«*Hombre, no li tire usté, que despertará los ladrones,*» me va respondre el capità. I llavors? li preguntava. — «Seguíem cercant els lladres i no en trobàrem cap mai» me responia; tornat-me contar per pedres menudes lo del cabrit del penyal.

Un'altra vegada em va referir que les veïnades d'un poble del reine de Valencia se manllevan tot l'any, l'una a l'altra, l'òs del porc, per donar gust a l'escudella i al treure'l de l'olla el tornen a penjar. — Sen Pere, em voleu deixar l'òs? li deia molts de pics sense que la pregunta hi escaigués.

Seguíem xerrant mentre feiem camí pels revolts tirans que nos eren prou coneguts per no deixar cap llosa sense mirar, aturant-nos de tant en quant per posar el cuc a les que ho havien menester i alçar les tibes. Tan aviat nos capficàvem pels comellars d'oliveres altes i espesses com nos enfilàvem anguilejant, pels turons i cingles de roquiçar erms i soleiosos. El sen Pere no abandonava mai l'ample panera amb el carabaçot dels cucs, els aubons i les fulles d'eura fresca.

En els punts del coster més quiets, ombrívols i frescos on el tord esquiava i solitari cuquetja més sovint, hi havia els redols de lloses més espesses i el sen Pere encara n'hi feia de noves els capvespres que no dúiem gaire pressa.

Un dia d'aquets, molt emboirat i gris, trobant-nos a racer del penyar de la Cova, des d'on descobriem els casulls de la vila apinyats a un recó del fons de la vall, aquell sant homo sugestionat per la visió melangiosa de la naturalesa va obrir-me el cor, i amb els ulls humits de llàgrimes me va fer confidencies que jo no sabia comprendre del tot en aquella edat.

Record que em va dir: — «Que és de ver que en aquest món no hi podem estar bé! — Dues coses, sobre totes, desitjava, i cada

dia les demanava a Deu. A la fi Deu me va escoltar, i ara que les tenc totes dues, son és corc qui em roega es cor, de por de que es facin mal bé. Som véi, i no puc viure gaire; i sa meua dona, qui és més jove que jo, està molt *atxacoça* i tampoc serà llarga: — Qui tendrà llavors esment d'es Camp-roig i de sa meua fia?»

La seua filla única, era una nineta de quatre a cinc anys d'edat, venguda a darrera hora, migrada, magra, ossuda, morena i poc agradosa; i el Camp-roig, un trocet de terra, amb una caseta com una barraca, poblat de figures i ametllers joves, i trencat de quatre pans de fondaria; un bocí de sementer d'una possessió establida feia pocs anys que abans de comprar-lo i regar-lo el sen Pere amb la seva suor, no s'hi feia civada, de lo prim, sec i rocós que era.

Aquest seguí dient: — «No hi ha cap fia de comte qui estiga més regositjada que sa meua. Els dies de feina jo no hi puc ésser, i sa mare li té esment; però els diumenges ja és altra cosa. De bon matí me'n vaig a comprar un cap de xot; i ella i jo berenam de sopes de brou. Sa dona no pot sofrir sa olor de carn. Llavors nos enllestim i mos me anam a l'ofici de la parroquia a escoltar es sermó, des que moltes vegades no n'entenc cap mot i acabam tots dos per adormir-nos, ella dins els meus braços i jo pegant bones becaades. Com sortim nos espera per diner un arroç ben saborós, es cap de s'anyell bollit i un quarteró de vi de sa bota congregada que han ençatada derrer.»

Hora baixa l'eixida del matrimoni era a veure el troç del Camp-roig. El sen Pere mirava el sembrat, palpava els arbres, acariciant-los, donava a menjar a la filla la primera figa, encara verdosa i un poc escaldada, traullava una mica, i se'n tornaven, tots tres, entrada de nit, cap a la vila, tranquils i satisfets.

Però més tard, durant les llargues hores d'insomni de les nits d'hivern, sempre acudia al sen Pere el mateix pensament: «S'altre homo, és qui ocuparà es meu lloc després de sa meua mort estimarà sa fia i es Camp roig com jo els estim?»

«I si no en ve cap d'homo?».....

Els dies que arribàvem a la cresta abans de la posta del sol, el temps que el sen Pere parava lloses per dins els matollons de l'entorn, me n'anava a descansar sobre l'alt penyar del coster. D'aquella altura desco-

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

♦ Cada tarda-Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres ♦

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunches

bría per la banda de tramuntana un bon troç de la vall Secorrada i pel mitjorn, de llevant a ponent, la immensa plana roja, des de les costes d'Artà i Capdepera a la mar blava de la badia de la Palma, nimbada d'encesos celatges daurats, acromàtics, i capritxosos. Tot lo que alçava ma mirada, fins al llunyà horitzó, estava esfumat i enterbolit per lleugera, blanquinoso i transparent calitja, que dava al paisatge un tò suau i somniós propi de l'hora trista i misteriosa de l'acabament del dia.

Baixàvem aviat del coster sorteiant turons i timbes, i saltant marges, si, per adreçar, abandonàvem qualque vegada el tirany vell i conegut. En arribar en el baixet de

l'Avenç, un fondal plè de batzers i malures entre els crivells o encletxes del penyalar de devers mitjant costa, començava a mancar la claror del dia, i aquelles sobtades ombres crepusculars nos feien apresurar el pas.

A la Barrera nos aturàvem breus moments per contar els tords que portàvem. L'alegría era fuita: des de la carena fins a la casa de possessió, tot el temps que durava la baixada, nos sentíem invadits d'una inexplicable melangia; casi no xerràvem i en tot cas la conversa era seria, sense verbes ni rialles, i amb veu més baixa que durant la pujada poc temps abans.

JOAN ROSELLO

Mirando hacia adentro

El ideal nacional

I

Una de las cosas que con más evidencia se han demostrado al estallar la guerra europea ha sido la carencia en que está España de un ideal nacional. Y la prueba de ello ha consistido especialmente en el voto de la nación, formidable, unánime y espontáneo, en favor de la neutralidad, un voto que parece paradójico, pues no sabemos que haya país neutral en el mundo que siga con tanta emoción las peripecias de la lucha ni en el cual se haya dividido la opinión tan profundamente en favor de unos u otros beligerantes. ¿Es porque consideramos esta guerra como un espectáculo sangriento y terrible y excita nuestros nervios de la misma manera que la lucha entre el toro y el torero o como excitaban los de los romanos los combates entre gladiadores, o es que en nuestra conciencia, que en muchos puede ser subconciencia, percibimos la existencia de un peligro como consecuencia de esta colosal conflagración?

Realmente, entrometernos por propia voluntad en un conflicto tan espantoso, cuya solución nadie ve clara, sin más ambición ni esperanza ni ideal que conservar lo que nos queda — no sabiendo qué es peor para el caso, si mezclarnos en la contienda o mantenernos lejos de ella — o adquirir algunos kilómetros cuadrados de Guinea — cuando casi hemos renunciado a los que tenemos por ocupar a las puertas de casa — o con el ideal sentimentalista y en cierto modo puramente metafísico de apoyar esta o aquella civilización, ir en contra o en favor del llamado militarismo y luchar por imaginarios intereses de un imaginario parentesco étnico, — cuando estos parentescos y aquellos militarismos y

esotras civilizaciones se combaten o se abrazan por unos y otros combatientes, que sólo por sus intereses miran, — hubiera constituido el más grande de nuestros quijotismos, el más irremediable quizá de nuestros ciegos desplantes.

Todos los pueblos que están ahora en guerra luchan por un ideal propio, por un ideal nacional, movidos por el interés, por el odio, por una necesidad vital o tal vez por algún compromiso de esos que ninguna nación puede honradamente dejar de cumplir, aunque le vaya en ello la vida. ¿Existe para nosotros algo de eso en la ocasión presente que nos impulse a salir de nuestra neutralidad? Italia, con ser Italia, con tener un ideal nacional y de verdadera raza; con tener un ejército y una armada tan poderosos; con tener amenazado el *stato quo* Mediterráneo y el equilibrio en el Adriático; con tener compromisos contraídos, aunque no la obliguen por ahora, mantiene escrupulosamente su neutralidad. ¿Qué razones hubiéramos podido aducir nosotros para no observarla? Es — se nos dice — que los que no hayan tomado parte en la lucha no la tomarán en el repar-

to. ¿Reparto? ¿Y de qué? ¿Quién será el que reparta? ¿Acaso está tan claro quién vencerá a quién ni cómo vencerá ni hasta qué punto serán repartibles los despojos?

Bastante tienen que agradecer unos y otros beligerantes a nuestra neutralidad para que ésta, quizá más que nuestra entrada en el conflicto, nos sea estimada. ¿Están seguros, los que nos incitan a ello, que el quebrantamiento de nuestra neutralidad no hubiera sido la señal para que saliera Italia de la suya? En el problema del Mediterráneo figuramos todavía por nuestra magnífica posición geográfica y nuestras plazas militares, ya que apenas figuremos en él por nuestro incipiente poder naval. Esto sin contar con que España, tal como están las cosas, una vez decidida, podría ser de un gran peso en el conflicto; podría, desde enviar cien o doscientos mil hombres al campo de operaciones anglo-francés, hasta atacar por tierra el Mediodía de Francia y poner en un aprieto la base naval de Gibraltar. Cuando se reúnan las conferencias para la paz pueden pesar mucho estas razones, tanto como nuestros recursos enteramente intactos, si hay en la dirección de nuestros negocios un hombre que sepa hacerlos valer.

Pero, ante conflictos como el presente se demuestra cuán equivocados han sido los políticos, pensadores y demás directores de la opinión, al pensar que puede existir verdadera política y aun verdadera independencia nacional ni verdadera reconstitución interior ni avance alguno efectivo sin la levadura de un alto interés o idea nacional. ¿Puede vivir un pueblo, sino en la ignorancia, sin un ideal de fuerza y poder? ¿Cómo se hará respetar? Comprendemos que Portugal, Bélgica, Suiza, Holanda, Dinamarca se contenten con ser lo que son y a lo más se esfuercen en conservar la integridad de su territorio y sus colonias, más o menos a precario y siempre a merced de vecinos demasiado poderosos.

Lo comprendemos por su pequeñez, por la falta de expansión posible de esos pueblos. Pero que una nación como España, una de las que más ha influido y puede todavía influir en los destinos del mundo, una nación de más de veinte millones de

AGUA **MINERO : MEDICINAL**
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc. Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO. — Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 643 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

habitantes, cuya raza y cuya lengua se ha extendido por toda la tierra, y cuya situación geográfica es tan envidiable en el Mediterráneo y en el Atlántico, una nación así no puede carecer de un ideal nacional y un ideal de poder. Lo contrario significa la amputación y la muerte.

El actual conflicto europeo encierra para nosotros grandes y terribles enseñanzas. Aún cuando el pueblo no las aproveche ahora, es necesario que sus directores saquen de ellas las deducciones necesarias e infundan en este pueblo un ideal en el cual halle fortaleza y bríos para salir de su sopor, para que comprenda que así como los individuos tenemos una misión que cumplir sobre la tierra, la tierra también, y con más razón, las naciones.

La visión de Bélgica, hace dos meses rica, feliz, entregada a la paz y al trabajo, pero pequeña y aunque heroica, débil, y hoy arrasada, devastada, esclavizada, no obstante contar con el apoyo de la poderosa Inglaterra, debiera estar siempre presente a nuestros ojos.

II

El ideal nacional ¿nace espontáneamente en los pueblos o es obra de sus cabezas y directores? No hay duda que los directores de pueblos, — filósofos, estadistas y poetas — no pueden formar arbitrariamente los ideales de una nación: tienen que fundar su labor en algo que radique en las entrañas del pueblo. Cuando no, ese ideal será ficticio, artificial, sin base. Cuando el director logra meterse en las entrañas populares y moverlas, el resultado suele ser extraordinario. Cuando concilia el sentimiento de los pueblos con su interés, el resultado es maravilloso. Y para ello nunca es tarde.

Los ejemplos más ostensibles de esta compenetración del pensamiento político de los directores con el alma y los intereses

de los pueblos, nos lo ofrecen en nuestros días Alemania e Italia. Italia fué hasta hace muy poco cabeza de turco de todas las grandes naciones de Europa, yunque en donde probaban la fuerza de sus armas y palenque en donde solían ventilar sus rivalidades. Dividida durante largos siglos en pequeños estados sin cohesión alguna, asolada por las guerras, dependiente de los extraños, halló, muy avanzado el siglo XIX, ayer, como quien dice, los hombres que habían de realizar el ideal — ya antiguo entre pensadores, políticos y poetas — de su unidad. Y de una nación desmenuzada, exhausta, menospreciada y emprobecida, ha pasado a ser una potencia de primer orden, festejada y aun temida. Su reconstitución interior, la de su riqueza y la de su cultura, ha seguido a su reconstitución política y militar. Sin el pueblo y aun contra el pueblo, los políticos italianos han hecho grande a su patria. Después, mucho después, les ha seguido un pueblo que parecía entregado irremisiblemente al desaliento y a la impotencia. Casi de nuestros días son las amargas estrofas de Leopardi sobre su *miseria Italia*, tan amargas como verdaderas. E Italia no se contenta ya con la bandera de su *irredentismo*: al mismo tiempo que tiene puestos los ojos en el Trentino, todavía en poder de Austria, y en la Saboya y Niza y Córcega, en poder de Francia, y aun en Malta, que es su Gibraltar, aspira a dominar al otro lado del Adriático, a donde Albania se asoma, y en el Egeo; después de haberse apoderado de un gran litoral en el mar Rojo, de un *interland* en Somalia y últimamente de Trípoli y la Cirenaica.

Toda esta increíble mutación la hemos presenciado nosotros, los que no hemos cumplido aún medio siglo. Nuestros padres, es decir, los hombres de una generación anterior a la mía, habían enviado todavía a Italia una expedición militar. ¡Cuánto hemos caído nosotros desde entonces, y cuánto han ascendido los demás! ¿Es que la raza,

el pueblo italiano no es superior? ¿Está más desorientado y más embrutecido el pueblo español que lo estaba el italiano? ¿Somos más pobres, más incultos, más indolentes, más incapaces, más rebeldes, más ingobernables?

Y no hablemos de Alemania. Lo que ha hecho esta nación, casi en el mismo espacio de tiempo, es tan grande, que al leer los relatos de los viajeros, su historia y la estadística de su progreso mercantil, industrial, agrícola, científico, cultural, sanitario, militar, naval, creemos estar soñando. Es tan colosal su desenvolvimiento, que sólo en el norteamericano, y sólo en algún aspecto, se le hallaría comparación. Este Imperio formidable, que con la sola ayuda de su aliada Austria-Hungría hace la guerra, hasta ahora con ventaja, contra todo el poder de Inglaterra, Francia y Rusia apoyadas por otras naciones menos poderosas, era, hace medio siglo, un pueblo fraccionado en multitud de pequeños Estados, a excepción de Prusia, que a su vez estaba dividida por la política interior. Era pobre, su administración detestable, su abatimiento grandísimo; emigraba el pueblo — por hambre — a centenares de miles todos los años...

También en Alemania el desenvolvimiento de la riqueza, la unidad y la reconstitución interior han seguido, no se han anticipado, al esfuerzo político y militar: también allí, como en Italia, el fin principal fué la unidad de la raza, *impuesta por la fuerza*, éste es el verdadero ideal nacional, y Alemania venció a Francia en el campo de la industria, el comercio, la navegación y en otras esferas, después de haberla vencido en los campos de batalla. También en Alemania el ideal fué infundido en el pueblo: no nació espontáneamente. La dinastía de los Hohenzollern mantenía el fuego sagrado de este ideal y halló un Bismarck para imponerle al pueblo. Sin Bismarck quizá no existiría Alemania. Sin Bismarck y sin los hombres que fueron su brazo y espada.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Per subscripció, pagament a la bestreta

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Preu de l'obra:

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Rústega Ptes. 45
Tela » 05

«Nos falta a nosotros pueblo o nos faltan Bismarcks y Cavour? A veces, muchas veces, hemos tenido que inclinarnos ante la legión de talentos — así debo confesarlo — que sostienen que lo que nos falta es pueblo. Lo más visible de nuestra intelectualidad militante lo siente así y tantas pruebas dan y tantas razones, y de tan lejos hacen arrancar la decadencia de nuestra raza, y la ineptitud de nuestro pueblo para seguir las corrientes europeas y asimilarse las virtudes de la civilización moderna, que ante esto y ante el cuadro tristísimo de nuestra caída moral y material, hemos llegado a dudar de la regeneración española. Pero algo ha protestado siempre en nosotros, hay algo que se rebela en nosotros al asentimiento: no podemos creer en el abatimiento y en la abyección irremisible de nuestra raza ni en su falta de aptitud para la vida moderna.

¿Se han agotado los medios de levantarla de su postración, ha ido alguien a herir sus entrañas para que de ellas brotase la chispa de una aspiración nacional? ¿Quién ha procurado infiltrar en el pueblo el amor por un ideal más alto que el de los mez-

quinos intereses de bandería, un ideal que salga del consabido y desacreditado *credo político*, un ideal que abarque algo más que la irrigación de tierras o la secularización de los cementerios? ¿Ha puesto alguien ante los ojos del pueblo un ideal más visible, más concreto, más asequible, más nacional, de carne y hueso y sangre que ese ideal de la cultura, de la riqueza, de los abonos químicos, de la *escuela y la despensa* a que tan certeramente aludía hace pocos días Ossorio y Gallardo?

Cuando en el desastre de 1898 cayó nuestro engañoso poderío militar, perdimos las colonias y estoy por decir que el honor, y el pueblo se vió abatido, vencido y aún engañado, se levantaron voces y anhelos de resurgimiento: eran muy nobles, eran muy generosos, eran voces del corazón que sangraba; pero como expresión del nuevo ideal, como única bandera se presentó al pueblo la necesidad de cerrar no sabemos ya con cuantas llaves el sepulcro del Cid. Precisamente cuando el sepulcro del Cid debía de haberse abierto.

ANGEL RUIZ Y PABLO

L'Escola de Veterinària

IV

L'enginyer que dirigeix una obra té una categoria social superior a la del paleta que puja parets, com aquest la té més alta que la del manobre que el serveix. Qui més produeix més guanya; i és clar que l'enginyer que capeix l'obra produeix molt més que l'operari manual, el treball del qual no fóra possible si no s'hi avant-posés el del primer.

Tal succeí amb la veterinària francesa a mida que creixia el patrimoni pecuari de la nació. Sense la mà del mestre no hauria estat possible la fabulosa recría, la savia selecció; i la seva higienització, és a dir, la conservació del capital, tampoc hauria estat possible sense l'ull previsor del l'home intel·ligent. No és pas lo mateix curar una vaca que cuidar d'una granja de vaques lleteres, com tampoc és lo mateix ferrar un cavall que cuidar l'eugada de una remonta. L'un salva una miseria, l'altre un capital.

Una circumstancia inesperada afavorí la creixença de la veterinària francesa.

Es venia discutint apassionadament si la vida dels sers petits procedia de les forces físiques o químiques, fent-se per generació espontània, o si procedia sempre d'elements vius ja preexistents. Un químic quasi obscur, de qui no se'n coneixien més que alguns detalls sobre la cristal·lització, sostenia la segona tesi amb gran aventatge, i això el portà suaument a l'estudi de lo que més tard, i per altri, se'n digué microbis. No era ni un

naturalista, ni un biòleg; era un curiós, però era un curiós que portava a dins quelcom que esclatà a les seves velleses. Quan els alemanys el tractaren d'ignorant, de cert punt de vista estant tenien raó. Aquest curiós es deia Lluís Pasteur. En l'Acadèmia de Ciències s'oposaren a que fos enviat a estudiar la malura dels cucs de seda, que arruinava a Lyon, al·legant que rès en sabia de malures ni de coses de la vida. I en Dumas, que l'endevinà, digué que precisament perquè rès en sabia i tenia el cap lliure de preocupacions devia ésser l'el·legit. Ho encertà, i en Pasteur tornà triomfant.

I aquí comença la gloriosa carrera de l'home genial que ve al món, sense prejudicis, a escampar l'idea nova: la idea, que les malalties infectives no eren desviacions de la vida, sinó obra de microbis que es criaven dintre l'organisme com si fos un vas de cultiu, tirava a terra bona part de la medicina tal com allavors se l'entenía. I la medicina vella se regirà airadament contra l'innovador.

Però els veterinaris, que tant se'ls endonava que s'enrunés la medicina vella, s'aplegaren a la doctrina nova i se'n feren deixebles i els més fervents apòstols. En Chauveau fou dels primers que's llençà per la via oberta, i per allà es llençaren també un estol d'homes fins allavors desconeguts, el nom dels quals prompte adquirí un gran relleu i s'imposaren a tothom per la importància i transcendència de les seves investi-

gacions. Els noms prestigiosos de Nocard, d'Arloig, de Bouley, de Cornevin, de Galtier i de Thomas, no'm deixaran mentir. Quelcom consemblant de lo esdevingut a França passà també a Alemanya quan Robert Koch prengué embranzida amb el seu treball, primer sobre la esporulació del microbi del carbuncle, i després amb aquella memoria miraculosa sobre el bacil tuberculós, de la qual rès ha estar rectificat ni titllat amb tants anys com han transcorregut.

Encara que grans homes de la medicina humana prengueren també part en la gran tasca deixant-se d'apriorismes i cabories, és lo cert que la classe veterinària, com a classe, s'avençà de molt a la classe mèdica en l'adopció de la nova teoria; i, no per superior ni per inferior, sinó perquè li tenia compte pel coneixement i tracte de les epizooties que delmen les remades. Al cap de quinze anys, entre la classe mèdica encara es discutia aquella subtileza bizantina de si'ls microbis eren la causa o l'efecte de la malura. Els primers que's rendiren foren els cirurgians (que solen ser d'esperit més obert que'ls internistes), després de gloriosos ensaigs de Lord Lister; poc a poc se plegaren les banderes i avui tots som uns.

Retrec aquestes histories retrospectives no més que amb la fi i efecte de fer comprendre que una classe que ampara interessos tant quantiosos, que fins en el terreny de la investigació científica té tant merescuda valua, és molt natural, també, que gaudeixi un prestigi social que en el nostre país no's comprendria. Aquí no's comprendria que el mateix que era degà de la facultat de Medicina de Lyon, fos a la vegada director de la Escola de veterinària; com no's comprendria que durant anys i més anys fos un simple manescal el que presidís el Comitè de Higiene de París, la més alta institució sanitària de la nació. Hi hauria qui se'n donaria per ofès d'ésser presidit per un... *albeitar*. Tampoc s'entendria en el nostre país que, en les poblacions franceses d'alguna importància, els manescals municipals tinguin un sou superior al dels metges titulars, i que'ls d'escorxador tinguin casa franca, servei i altres privilegis que no'ns semblen pas ben justificats. Tot això a Espanya ens semblaria monstruós, i més monstruós encara la legislació sanitària francesa que confereix al veterinari atribucions tant enormíssimes que posa en certs casos al mateix Prefecte baix les seves ordres.

Aquest sentiment social, més arrelat en les cases altes que en les baixes, és de naturalesa atàvica. Ell recorda aquell temps en que's considerava vil el treball manual, indigna la professió de còmic, per artista que's fos. Creiem viure la vida del nostre temps i vivim encara la de segles enrera; els morts segueixen manant entre nosaltres. Ningú se n'adona d'aquesta i altres ignominies de la nostra vida; tothom se creu

despreocupat i progressiu, perseverant en les mateixes preocupacions d'abans. Els pobles verament moderns s'han tret de l'ànima aquesta lepra.

Quan Anglaterra, fa uns vint anys, reformà la veterinària, de lo primer que's preocupà fou de dignificar la classe, acostant-s'hi el rei i les classes més altes, i donant-li la mà per aixecar-la. El protector del Col·legi (ells ne diuen Col·legi) és el mateix rei; el president nat és S. A. R. el duc de Connaught; el vis-president i adjunts es diuen ducs de Bedford, Devonshire, Portland, marquès de Creve, Lord Cecil Rodes i trenta més que'n podríem citar, porque en tenim la llista. La organització i disciplina imposada al Col·legi és una obra admirable del bon sentit. Potser en parlem extensament quan se tracti de organitzar la nostra escola.

D'Alemanya no cal parlar-ne. Les escoles són palaus, els laboratoris una meravella. La veterinària, en l'exèrcit, en el municipi i en els estats, és una força incontrastable: amb dir que Schultz, el col·laborador de Koch ha presidit el concell imperial de Sanitat de Berlín, i amb dir que un dels fills del Kaiser és veterinari, ja és dit tot per demostrar la consideració de que frueix la professió en l'Imperi.

Tocant a Holanda, recordant que la deù més abundosa de la seva riquesa necessita del veterinari, ja's comprèn com ha de ser considerat.

A Suïça, aquella sabia Suïça que ha donat al món el patró de totes les legislacions sanitàries, es pot ben dir que en els pobles rurals el veterinari és l'amo, en el bon sentit de la paraula. Cap classe es pot vanar de ser tant representativa com ho és el veterinari en aquell país tant de debò lliure.

I d'Itàlia, què'n direm? Aquella tradició científica dels Galileo Galilei, dels Leonard de Vinci, dels Torricelli, era quasi esvaïda. Cavour, al tractar de fer l'Itàlia nova, la renouà reformant la ensenyança amb elements de dintre i elements de fóra, malgrat de les cridories dels imbecils; recordin-se els noms de Schiff, Moleschot i tants altres. També es recordà de la veterinària començant per Turin. Avui la ciència italiana està en plena sava. El nervi més potent de la vida nacional no és pas industrial: és agrícola. L'agricultura ha passat allí per grans treballs i batzegades. Si avui es troba en l'estat que's troba depèn, en bona part, de que'ls grans terratinents i els nobles no cortisans que viuen a la seva hisenda, s'han fet pèrits agrònoms o veterinaris. En moltes sales de rebre, fastuosament amoblades, veureu penjat a la paret, dintre un marc daurat, el títol de veterinari de l'amo del casal com un títol de gloria.

I ara, a l'acabar la tasca que'ns imposarem en aquesta primera part del nostre treball (la segona vindrà dintre algú temps, quan es tracti de portar a la pràctica el pro-

jecte de la Mancomunitat Catalana), només direm una cosa com a conclusió general. Quan se compara la manera de pensar dels pobles que viuen la vida del nostre temps i el tarannar del nostre poble, en quant al ram de la veterinària, i se reflexiona que, poc més poc menys, tenim montades les escoles de medicina, d'enginyeria, d'arts i oficis, de ciències físiques i químiques, tal com tenim les de veterinària, és quan comprem el per què ells són ells i nosaltres som nosaltres, Ells fan institucions reals i efectives;

nosaltres diem que les fem des de la «Gaceta Oficial», i la nostra vanitat estulta ja's dóna per satisfeta. Mes com que'ls pobles, mateix que'ls individus, no'n viuen de apariències, mentres ells s'aixequen nosaltres ens anem ensorrant cada vegada més. No hi hà patria allà on no hi hà condicions de vida, allà on no se sab fer lo que fan els altres, porque's lluita amb desventatja i tard o d'hora es cau per no aixecar-se mai més.

R. TURRO.

(La Veu de Catalunya)

De la Premsa

CATALANISME ECONÒMIC

El projecte de dipòsits francs

La concessió al port de Cadiç, del dret de dipòsits francs, ha produït a Catalunya una galvanització d'aquell antic moviment a favor del port franc, zona neutral, etc.

Creiem convenientíssim que a l'entorn d'això es creï un estat d'opinió, que tots els catalans ens compenrem del que significa la demanda i que la nostra organització corporativa tota i el nostre entusiasme pesin per que l'ocasió actual no passi sense que la reforma desitjada devingui realitat.

Els dipòsits francs de Cadiç, dit sigui de passada, mercès a la iniciativa d'un gran català, Don Josep Marimón, president de la Cambra de Comerç espanyola de La Habana, tenen un alcanç ben petit i migrat, i són encara donats a títol d'ensaig. Si van bé, potser el govern se decidirà a estendre la facultat a altres ports; si no van bé, no caldrà pensar-hi.

El dipòsit franc és una concessió per la qual poden entrar lliures de drets certs productes als ports afavorits, on, en una zona determinada, poden sofrir transformacions, manipulacions, barreges, etc., després de les quals se reexporten a altres terres, o s'internen al país, en qual darrer cas paguen aleshores el dret duaner corresponent.

Sembla, que si'l govern volia emprendre's de bona fe aquesta reforma, encara que fos per via d'ensaig, devia escollir un port prop del qual hi hagués una gran indústria disposada ja per a la transformació dels productes francs d'entrada; una terra amb tradició i aptituds industrials; fins, i sembla no massa demanar, una ciutat que hagués fet objecte de peticions i campanyes aquesta concessió, o la de la zona neutral, que en essència no difereix d'ella.

Doncs, no; no ha succeït res d'això. A Cadiç, on no hi cap indústria de les que poden beneficiar-se amb el projecte d'En Dato, on no hi ha ni capitals ni orientacions per explotar la concessió — i la prova és que fins ara no s'ha fet res, ni s'ha constituït cap societat amb vistes a aquella, — allí s'ha donat la facultat. Que'n faràn els gaditans del cotó en floca que'ls entri de franc, si no l'han de teixir, o del blat si no tenen fàbriques de farina, o del cauxú si no n'hi ha importadors que'l treballin, o dels productes qui-

mics si no hi ha fabricants que'ls manipulin?

El criteri que ha guiat al govern, al fer aquesta concessió a Cadiç, diríem que és un absurde, si no fos una altra cosa. Perquè dir Cadiç, pel nostre cas, es dir tots els ports d'Espanya, menys Barcelona, car no n'hi ha cap que estigui amb condicions tant favorables com aquest per beneficiar-se del projecte. Però Barcelona és Catalunya, és un troç de l'Estat mal avingut amb la constitució política d'Espanya, i no convé donar-li així graciosament un tant fort element de vida. Se va veient com no és un absurde, sinó una altra cosa, la disposició del govern?

Un altre aspecte encara: el dipòsit franc a Cadiç té grans probabilitats de fracassar, per aquella manca de disposicions de que abans parlàvem. No creiem que la Trastàntica i la Tabacalera, per qui sembla haver-se dictat la disposició, el salvin. I aleshores, com que'l projecte és donat per via d'ensaig, ja pot Barcelona despedir-se'n, ja podem tots enterrar l'innovació fracassada per tant incalificable desconeixement de l'economia espanyola o tant punible hostilitat al creixement de Barcelona i Catalunya.

El nostre port, per la poderosa indústria que prop d'ell hi ha establerta, per la seva constant comunicació amb tot el Sud d'Europa, Nord d'Àfrica i Orient asiàtic, per ésser escala obligada de totes les línies de navegació que uneixen el Mediterrani amb Amèrica, és l'únic d'Espanya que està en condicions de treure aventatges formidables dels dipòsits francs o zona neutral. Podrà Vigo o Bilbao retreure, l'un l'èsser concorregut gairebé per totes les flotes nord i Centro-europees que visiten l'Amèrica, i l'altre haver aribat a una gran concentració industrial; però, reconeixent-ho, comprem que tenen a son favor mil raons de les quals cap ne pot aduir Cadiç, hauràn de convenir que Barcelona, per la seva potencia manufacturera agavella gairebé tots els articles susceptibles de transformació, i per la seva magnífica situació és una de les rutes més freqüentades del món, reuneix incomparablement majors aventatges que no cap altre port espanyol.

La zona neutral o dipòsits francs a Barcelona, concedits amb criteri d'amplitud, representaria ésser, com Hamburg o Bremen són pel nord i centre d'Europa, el port de relació entre l'Amèrica i el Mediterrani.

amb tots els grans països que aquest mar banya. Les mil primeres materies per moltes de les quals som avui tributaris de aquells dos ports i del de Liverpool: els nitrats xilens, els cacaos equatorians o brasilenys, el café, les pells, el blat i blat de-moro i tants altres productes, s'importarien no sols directament, sinó en son estat natural o transformats en articles ja aptes per al consum, se reexportarien a tot arreu, amb el consegüent guany i creixement de la indústria, el comerç, la navegació, etc.

Tot això no serà veritat per ara; tot aquest bell avenir perilla de no realitzar-se mai, perquè el Govern ha volgut protegir una ciutat que no té altre tràfec que'l vi, que res té

que veure amb la millora de que's tracta; Barcelona pot resultar sacrificada per llarg temps, perquè l'ensaig fet a Cadiç no ha anat bé i mentres tant un altre port qualsevol del Mediterrani pot posar-se en condicions que signifiquin per el nostre el renunciament definitiu al projecte...

I el sacrifici de Barcelona, és el de Catalunya i en últim terme el de la causa del ressorgiment de la patria, perquè cal no oblidra el lligam i la relació íntima que existeixen entre la riquesa d'un poble i la seva política, entre'l poder material i la seva alliberació espiritual.

(La Nació)

Per a després de la guerra

La única cosa certa i segura que pot un hom escriure en aquests dies d'enigmes sagnants és que la guerra, un dia, finirà. I que a l'endemà de les festes de la pau començaran les trocejades nacions la feina grandiosa de reconstruir-se elles mateixes.

Amb la pau vinenta, amics, és precís anar-hi pensant. Perque si mai s'havia vist damunt la terra un terratrèmol armat tant paorós, mai s'haurà vist tampoc una pau on les nacions mig destruïdes es llencin a refer-se amb més reconcentració de voluntat, amb major potencial de moral energí.

Caldrà a Catalunya aprofitar la hora de universal edificació que vindrà, i apressar el seu propi aixecament, a compàs. Tindrem a favor nostre la escombrada i neteja de la atmósfera ideològica que el vent de les canonades ha esclarit. Ens acompanyarà el ritme del treball multiforme dels nous-constructors de ciutat i reparadors de pobles.

Hem de pensar en la pau, sí; però en una pau preparatoria de la guerra futura. ¿Parlar de guerres futures, entre l'aixordament de les presents batalles? Sí, perque la Catalunya que estem formant tindrà molt per perdre i, per lo tant, molt per defensar. I un dia o altre li tocarà posar-se a cobert de les enveges.

No hem pas de mirar amb horror el que la nostra terra pugui ser sotmesa a la prova de foc d'una guerra. Tot poble viril hi ha de passar-hi. Altrament no hem pas de rebutjar el que la nostra Patria arribi a sufrir-la triomfalment un dia, quan tota mare està contenta de que la filla arribi a patir un dia els dolors i engunies sagrats de la maternitat.

El gran valor humà de la guerra és el verificar lo que valen els pobles i els individus. Tot treballant per allunyar lo, el dia de la prova del foc, hem de posar totes les nostres forces en preparar al nostre poble de manera que, si arriba, en surti, no sols triomfant, sinó més honrat que no pas les nacions que la estan sufrint en aquesta hora tremenda.

Grossos pecats i crims s'han comés, barrejats amb la guerra, dels quals ningú en vol la culpa. No és pas d'homes esbrinar-la, i sols Deu pot judicar aquestes coses tant sagrades que són les nacions. Fa tremolar, altrament, la lleugeresa de la gent, que vol administrar la venjança divina, o que juga parlant de les nacions com l'infant amb soldats de plom, o que s'entreté amb les tràgiques informacions quotidianes, divertides com pel·lícules.

Grans crims, repeteixo, s'han comés, i nostres cors gotejen el dolor de les violències que han patit coses tendres i caríssimes.

Nacions admirades, nacions estimades, no surten pas de la prova glorioses. Els crims que taquen aquesta guerra, són torbadora cosa, i omplidora de confusions. S'ha comés, sobretot, un crim que encén les sangs: l'assassinat de la Ciutat: l'urbicidi.

De les matances d'una batalla tothom se n'esgarrifa i en plora; però de la conscient destrucció de les ciutats tothom n'és irat i en demana venjança. Profunde sentit-humà, instintiu homenatge a l'esperit, que proclama intangibles la Ciutat, l'Art i l'innocència.

Cap reflexió cal fer a la gent per a comprendre que l'urbicidi és màxima violència

contra els homes, el crim insuperable. Debadés s'aixequen de tots costats al·legatories de fatalitat, justificacions, escuses, explicacions. ¿Fins aon són verídiques les disculpes, fins aon sofisticades? No és d'homes esbrinar-ho, torno a dir. No serviria de res. Altrament, les sutileses diplomàtiques, ni les explicacions massa recargolades i trencadices queden gaire en la memoria del poble.

El poble sols es recorda de noms de fets grossos i de sensacions vives. Sempre es produirà major efecte entre homes pronunciant el mot «Lovaina», evocador del terrible urbicidi, que no fent apendre de memoria als nois els arguments de les cancelleries i les explicacions dels Estats Majors.

Tal volta no hi hagi culpabilitat en els crims comesos. Però, no obstant, els crims són veritat. Si la civilització dels pobres lluitadors fos completa, els crims no s'hagueren perpetrat.

Es necessari creure, per exemple, que les escuses dels qui han comés aquest horrible pecat de l'urbicidi, són verídiques, però els que estimàvem Alemanya, els que la seguim estimant malgrat tot, esperàvem d'ella que, posada a prova, no encendria Lovaina.

De la guerra actual es desprèn que grans buits faltava omplir en l'ànima de pobles considerats en honrós nivell humà, i que en la civilització—com en les estatuas gregues—el ritme de perfecció, la tendència a l'harmonia, que continuava en l'espai les línies, dona la ilusió de que és completa la figura, fins quan hi manquen grans troços.

Nosaltres, que volem viure i triomfar, no les acceptem, no les escoltarem mai aquestes escuses i disculpes. La nostra superioritat, la potencia de la Catalunya de demà, s'apoya en aquesta virginal dignitat del menyspreuar tota aqueixa literatura de fatalisme brutal de la guerra.

Lleis de la guerra, repressalies, escarments, necessitats tàctiques, trajectories inexorables que per tal d'assegurar la eficacia del setge, esbotzen una Seu, tot aquest fatalisme de la violència cega, nosaltres l'hem de considerar superable.

Vosaltres, els guerrers, si no us veieu amb cor de superar ho, feu al menys enginys més perfectes. La humanitat exigix que, a despit dels Estats Majors implacables, les bombes es desvín totes soles ans de topar amb les pedres set voltes centenaries d'una Catedral, los bales caiguin a terra ans de perforar el pit d'una noia, d'una criatura o d'un pobre avi, el petroli no vulgui cremar quan senti que mulla les portes d'una casa pacífica. Feu màquines sensibles, ja que dieu que els vostres cors són durs per necessitat.

Volent-ho o no, la gran abominació és estat comesa. Per això, el món concebeix, en contrast amb la realitat imperfecta, l'ideal del guerrer sustret a la fatalitat de la devastació, el guerrer serè, humà, just i espiritual: el concepte del GUERRER PUR, en una paraula, que l'actual prova demostra que no existeix encara a Europa.

La guerra sense crims, la GUERRA PURA, és un ideal, sens dubte. ¿Per què no seria el nostre ideal de guerra? ¿Per què no'n fem un mite, al menys?

La preparació per a la guerra es estat la fórmula general escrita al front de les empreses educatives europees. «Sigues fort, pur, sobri, auster, valerós,—es deia al jove— per a que puguis defensar amb eficàcia la teva patria.»

Aquesta direcció no era pas confessada en nostre renaixement català. Ha calgut que'ls primers patricis nostres declaressin que sols la feblesa ens mantenia quiets, per a que la possibilitat de la guerra de demà aparegués a l'horitzó de la joventut catalana, assediada de la dignitat i de la potència de la nostra terra. Des de l'article de don Narcís Verdager i Callís, l'aspiració a merèixer la prova del foc ha quedat formulada.

L'ideal del defensor armat entra ara a formar part del nostre ideal ciutadà. I la

nostra terra pot superar a tots els ideals formatius nacionals si's compromet a concentrar tots els seus esforços per oferir a Europa el guerrer pur. El guerrejador qui donant el màxim rendiment en eficàcia individual, si és vençut no surti a la cacera triadora de vencedors, si és vencedor no posi, per cap excusa del món, foc a Lovaina.

R. RUCABADO

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a la nostra Administració.

Informació

En el Centre de Dependents

Conferència d'en Rovira i Virgili

En el benemèrit «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria», s'ha inaugurat el curs de conferències d'enguany. La primera conferència anà a càrrec de don Antoni Rovira i Virgili, qui parlà sobre el tema «Necessitat de que tot nacionalisme tingui una política internacional.»

Després de dirigir una salutació elogiosa al Centre de Dependents, per la seva obra de catalanització, el conferenciant entrà en materia. Digué que en la primera conferència tractaria el tema d'una manera general i que, en la segona, tractaria el cas particular de la posició de Catalunya davant el problema europeu.

«Jo crec—declarà—que per al triomf d'un moviment nacionalista calen dugues condicions indispensables: fortitut interna del sentiment patriòtic, i prestigi i simpatia en l'exterior. La fortitut interna és la manifestació de la propia vida nacional; la simpatia exterior és l'ambient que envolta a una nacionalitat i que li permet respirar i viure.

«El nacionalisme és un gran fogar intern. Però ha d'irradiar enfora. Si no fos així acabaria per ofegar-se ell mateix. Nacionalisme és concentració d'energies, no reclusió ni limitació. Per la salut mateixa del nacionalisme, per a que l'amor sant a les propies coses no's tradueixi en un egoisme antipolític, cal que l'acció del nacionalisme dirigeixi els seus radis cap el camp internacional del nacionalisme, fa d'un poble una potència en son viure intern. Però cal que en faci també una potència exterior. Irlanda, Polònia, Bohèmia, Catalunya, per exem-

ple, no serien res si, davant del món, sols fossin un nom de geografia; han d'esser també una potència, en el sentit espiritual de la paraula.

«En realitat, la evolució històrica del món modern, fa que cada dia hi hagi menys qüestions purament internes, purament nacionals. Totes les qüestions presenten un aspecte internacional. Aquest creixent internacionalisme coincideix amb un creixent nacionalisme. Això sembla una paradoxa, una contradicció, però no ho és pas. Fins pot afirmar-se ben altament, ben categòricament, que una de les principals qüestions internacionals de l'època contemporània és la qüestió del nacionalisme.

Heus-aquí un fet que no s'ha d'oblidar i que desgraciadament aquí a Catalunya s'oblida massa. Aquí sembla que no tinguem necessitat de donar ambient al nostre nacionalisme. I sofrim el càstic de la propia culpa. Sofrim el càstic de que Catalunya i el seu moviment catalanista amb prou feines són coneguts a l'estranger. Nosaltres no volem conèixer, generalment, els d'enfora. Però els d'enfora tampoc ens coneixen a nosaltres. Els estrangers que tenen noves del catalanisme, han hagut de venir aquí a buscar-les; passant per aquí, s'han trobat inesperadament, com per casualitat, amb que hi ha un moviment nacionalista. I això d'esperar que, per a que se conegui el catalanisme, hagin de venir des de fora, es una tàctica que no'ns fa gaire favor ni ens convé gaire.

«La necessitat de tenir una política internacional, l'han compresa plenament tots els patriotes d'Europa. L'importància de l'acció exterior per al triomf de la causa nacional, aquells patriotes l'han apresca per les lliçons de l'història, de vegades dures y crudels. Les lliçons de l'història han demos-

t que'ls més vigorosos moviments nacionals, no poden vencer quan no tenen un punt d'apoiament al defora, i això lo mateix passa en les lluites polítiques, dintre la llei, que en les lluites violentes en la guerra. Els patriotes que creguin bastar-se ells mateixos per a triomfar cauen en el més deplorable error.

«Tant interessant, tant sugestiu, tant transcendental es aquest fet, que el faré remarcar amb diversos exemples de l'història.

«Fixem-nos primer, en el cas de Hongria. L'Hongria és una forta nació milenària, que ha tingut sempre, indubtablement, una gran força interna. Les fonts d'energia de la raça són allí exuberants. Té una llengua propia, una història gloriosa, un art esplèndid, un coratge invencible. Interiorment, es de les nacions més fortes. Per la seva mateixa fortitut se va creure un dia que podia revoltar-se victoriosament contra el jou de l'Austria. I l'any 1848 el gran Lluís Konuth va alçar-se i el poble el va seguir, oferint la sang i la vida per la llibertat.

Després de donar exemple del seu heroisme aquell poble fou vençut. Perquè? Per causes de fora, perquè la política exterior dels patriotes hongaresos, havia estat defectuosa i errada. S'havia atret l'odi de la raça serbia, en les seves dues branques de croates i serbis propiament dits. I a l'hora de lluita, els serbis se van posar al costat dels austriacs, i amb el seu capdill Jellicic al davant va entrar a la gran plana d'Hongria a sang i a foc. D'una altra banda, els patriotes hongaresos no s'havien sabut guanyar la simpatia o al menys la benevolença de Rússia. I al mig de la guerra, quan els soldats de Kosnitk se creien victoriosos, Rússia va atacar-los per l'espatlla i van caure vençuts. L'Hongria, doncs, va ésser vençuda pels errors i les deficiències de la seva política externa, per haver-se fet enemiga de russos i de serbis. Sembla per dissort de la Hongria, que no ha aprofitat prou la lliçó. Avui la tornem a veure enemiga de russos i de serbis, com en 1848. Tinc el presentiment de que aquest error repetit causarà la caiguda pròxima de la nació hongaresa que té grans defectes, però té també grans qualitats».

També explicà En Rovira i Virgili el cas de Polònia, nacionalitat de gran fortalesa interna, que en l'insurrecció de 1863 va ésser vençuda per haver-li mancat l'auxili d'Anglaterra i França en el qual confiava.

«De l'importància del factor exterior—seguí dient— vé la tàctica que en aquest punt segueixen els nacionalistes. Totes les nacionalitats que treballen per sa llibertat busquen l'ambient exterior. Totes procuren fer conèixer el seu plet. Totes s'esforcen en aconseguir simpaties. El prestigi i la simpatia internacional que tingui una nacionalitat, representa una gran força de coacció perquè l'Estat detentador s'avingui a donar l'autonomia».

Detalla a continuació el funcionament de diversos organismes nacionalistes destinats a l'acció exterior, entre ells la secció de política estrangera del Consell Nacional de Bohèmia i l'Oficina Polonesa de Premsa establerta a París.

«Tot nacionalisme—acabà dient— ha de tenir una política internacional, sigui d'acord, sigui en desacord amb l'Estat central. Tot nacionalisme ha de tenir una diplomàcia. Ha d'enviar a l'estranger els seus ministres plenipotenciàries, els seus embaixadors i cònsuls. Ha de publicar també els

seus llibres blancs i blaus i vermells. Els seus diplomàtics no porten credencials amb segell ni van amb casaca de galons. Però són millor que'ls de la diplomacia oficial. Els representants de les nacionalitats són els seus Poetes, els seus artistes, els seus escriptors, els seus polítics eminents, els seus homes de ciencia. Les credencials que porten són les seves obres, la seva gloria i la ensenya gloriosa de les patries seves, que no és un troç de tela, sinó tota una ànima immortal».

El Manifest dels Intel·lectuals angleses

Transcribim la traducció que dona un diari de Madrid d'aquest admirable fracament.

En resposta al manifest de los intelectuales alemanes, los representantes de la cultura literaria y científica de Inglaterra dirigen el siguiente al mundo civilizado.

«Con gran sentimiento vemos los nombres de muchos catedráticos y hombres de ciencia, a quienes hemos mirado siempre con respeto, y en algunos casos con amistad personal, al pie de una acusación contra la Gran Bretaña, tan sin fundamento, que casi no podemos creer que exprese su opinión espontanea o razonada.

No dudamos por un momento de su sinceridad al expresar su horror por la guerra y su celo por alcanzar la mayor perfección de la cultura. Sin embargo, debemos hacer observar que escritores tan notables e influyentes como Nietzsche, von Treitschke, von Bülow y von Bernhardt tenían formado un concepto distinto de la guerra y del engrandecimiento nacional, que lo basaban en la acción de las armas, y que contó siempre con el beneplácito de la Prensa y de la opinión pública alemanas.

Esto no ha ocurrido, ni creemos posible que ocurra en ninguna otra nación civilizada. Debemos hacer constar también que en los tiempos actuales el único Ejército que ha destruido o bombardeado, deliberadamente, monumentos de cultura humana, como son la Biblioteca de Lovaina y las catedrales de Reims y de Malinas, ha sido el alemán.

Sin duda, es difícil para los seres humanos considerar con justicia las contiendas de su país; quizás aún más difícil para los alemanes educados en un ambiente de devoción a su Kaiser y a su Ejército, bien puesto de manifiesto en los momentos actuales, y que viven bajo un Gobierno que nosotros creemos no les consiente saber la verdad. Pero es deber de hombres doctos estar seguros de sus actos.

El Libro Blanco alemán contiene únicamente algunas selecciones, reducidas y cuidadosamente hechas, de la correspondencia diplomática que precedió a esta guerra.

Nosotros nos aventuramos a esperar que nuestros colegas alemanes, más tarde o más temprano, examinen con el mejor deseo toda la correspondencia, y formen un juicio independiente.

Entonces verán que desde el envío de la nota de Austria a Servia en adelante, la Gran Bretaña, a quien ellos acusan de promotora de esta guerra, trabajó sin cesar por la paz.

Sus proposiciones sucesivas fueron apoyadas por Francia, Rusia e Italia; pero no así,

desgraciadamente, por la única potencia que pudo, con sólo una palabra pronunciada en Viena, haber conseguido fuese un hecho la paz. Alemania, en su propia defensa oficial, no simula que trabajara en favor de la paz, sino solamente por «localizar el conflicto».

Ella pidió que Austria quedara libre para «castigar» a Servia en la forma que estimara oportuna. A lo más procuró que Austria no se anexionara ni una porción de territorio servio; medida fútil, puesto que la ejecución de la demanda de Austria hubiera hecho de toda Servia su súbdito.

La Gran Bretaña, como el resto de Europa, reconoció que por muy justos que fueran los motivos de queja que Austria tuviese, los términos, sin precedente, en que estaba concebida su nota a Servia constituían un reto a Rusia y una provocación a la guerra.

El emperador de Austria, en su proclama, declaró que la guerra estaba próxima a sobrevenir. El Libro Blanco alemán dice en diferentes pasajes:

«Nosotros estábamos perfectamente enterados de que la posible actitud guerrera de Austria-Hungría contra Servia traería a Rusia al campo de batalla, y, por lo tanto, nos envolvería a nosotros en la guerra... Nosotros no podíamos, sin embargo, aconsejar a nuestra aliada que adoptara una actitud de condescendencia, incompatible con su dignidad.»

El Gobierno alemán confiesa haber conocido de antemano la tendencia de la nota austriaca, cuando estaba oculta a todas las demás potencias; haberla favorecido, después de ser emitida; que consideraba dicha nota como precursora de la guerra, y que cualquiera que fueran las manifestaciones que hubiese hecho a las otras potencias en privado, no aconsejó a Austria anular ni un solo punto de su demanda.

Esto es, a nuestro juicio, tanto como confesar que Alemania en unión de su infortunada aliada, ha provocado deliberadamente la guerra actual.

Un extremo admitimos lealmente: Alemania hubiese preferido, probablemente, no luchar contra Inglaterra en este momento.

Habría querido mejor atemorizar y humillar a Rusia, hacer de Servia un Estado dependiente de Austria, dejar a Francia inofensiva y a Bélgica útil para ella, y entonces, una vez consolidada su superioridad preponderante, ajustar cuentas con la Gran Bretaña.

Su agravio contra nosotros es porque no la hemos dejado realizar estos planes.

Tan arraigado está en la Gran Bretaña el amor a la paz; ejercen tanta influencia sobre nosotros aquellos que trabajaron durante muchos años difíciles por despertar buenos sentimientos de relación entre este país y Alemania, que, a pesar de nuestros lazos de amistad con Francia, a pesar del peligro manifiesto que a nosotros mismos nos amenazaba, existió todavía hasta el último instante un firme deseo de conservar la neutralidad de Inglaterra, si podía ser mantenida sin deshonor. Pero Alemania hizo esto imposible.

La Gran Bretaña, en unión de Francia, Rusia, Prusia y Austria, había garantizado solamente la neutralidad de Bélgica. En la conservación de esta neutralidad están por igual comprometidos nuestros más profundos sentimientos y nuestros intereses más vitales. Su violación no solamente rompería la independencia de Bélgica, sino que mina-

ría todas las bases que hacen posible la neutralidad de cualquier Estado y la existencia misma que son más débiles que sus Estados fronterizos. Nosotros hemos procedido en 1914 como procedimos en 1870: pedimos a Francia y a Alemania la seguridad de que respetarían la neutralidad de Bélgica.

En 1870, ambas potencias nos aseguraron sus buenas intenciones, y las dos cumplieron su promesa. En 1914, Francia dió inmediatamente, el 31 de Julio, la seguridad requerida: Alemania rehusó contestar. Cuando, después de este siniestro silencioso, Alemania procedió a romper ante nuestros ojos, el Tratado que ella y nosotros habíamos firmado, confiando evidentemente en que Inglaterra sería temerosa, su cómplice, entonces, hasta el inglés más amante de la paz no podía dudar.

Bélgica había apelado a la Gran Bretaña para que cumpliera su palabra. La palabra está cumplida.

Los catedráticos alemanes parecen pensar que Alemania cuenta en este asunto con grandes simpatías entre sus colegas de las Universidades de Inglaterra. Están completamente equivocados.

En toda nuestra vida no ha estado este país tan unido como ahora ante ninguna decisión política.

Nosotros sentimos real y profunda admiración por la sabiduría y la ciencia alemanas. Tenemos muchos lazos de unión con los profesores de Alemania; lazos de compañerismo, de respeto y de afecto. Y sentimos hondamente que, bajo la triste influencia de un sistema militar, y de sus sueños desafortunados de conquista, aquella nación, a quien antes venerábamos, aparezca ahora como enemigo común de Europa y de todos los pueblos que respetan el Derecho internacional. Nosotros debemos continuar la guerra en que estamos empeñados para nosotros, como para Bélgica, es una guerra de defensa, emprendida por la libertad y por la paz».

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglèsell.
Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Lleonart.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridèu la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * **LÁMPARAS**

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7

Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Bisda, 5 (Fàbrica)

COMPANÍA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona